

Första läsningen: **Sef 3:14-17** (*Herren jublar av glädje över dig*)

Den nordiska biskopskonferensen har bestämt att denna tredje söndag i advent varje år ska firas som Livets söndag, inte minst för att komma ihåg vårt ansvar att skydda de ofödda barnens rätt till liv. Varje graviditet är en hälsning från Gud – han litar på dig. Sefanjas glädjebud från Gud låter som Gabriels ord till Maria, när hon skulle bli havande och föda Guds Son (Luk 1:26-38). Gud *bor hos dig*, säger Sefanja (v. 15 och 17). Mörka tankar hotar den som inte hittar stöd för sin graviditet i omgivningen. Men *var inte rädd, låt inte händerna sjunka i missmod* (v. 16). Många unga flickor utsätts för påtryckningar från sina närmaste att de ska göra abort. De får kanske veta att de är egoister. Deras föräldrar ”skäms” för dem. Men *Gud jublar av glädje över dig i sin översvallande kärlek* (v. 17). Gud talar här till varje människa. Stanna vid bilden, smaka på den, ta den till ditt hjärta! Gud jublade över dig när du var ett foster (Ps 139:13-16; Jer 1:5). *Du skall leva* (Hes 16:6). Vi måste säkra allas rätt till livet!

Andra läsningen: **Fil 4:4-7** (*Gläd er alltid. Herren är nära*)

Man skulle kunna betrakta orden i denna läsning hur länge som helst. Vi ska vara ”fördragsamma” säger Paulus i v. 5. Det grekiska ordet bakom handlar om att vara mild, inte självupptagen eller småaktig utan öppen, välvillig, överseende och glad. Vissa människor är faktiskt sådana. De kan överraska dig med en kram. Gud är så – en god vän som ser din oro och säger: ”Berätta ALLT för mig!” (v. 6). Någon som tillåter dig att se positivt på dig själv och det som nu sker inom dig. *Gör er inga bekymmer* (v. 6). **Du klarar detta. Du kommer att lyckas.** Gud vill *ge våra hjärtan och tankar skydd i Kristus Jesus* (v. 7). Vi får rätten att tänka positivt. Den som av hela sitt hjärta tar denna kärlek till sig fylls av glädje och tacksamhet och vill ge Gud en kram. Precis så var Paulus. Det känns här.

Evangelium: **Luk 3:10-18** (*Vad skall vi göra?*)

Med ”kastskovelv” (v. 17) slängdes säden upp i luften. De lätta, onyttiga agnarna fördes bort av vinden, de goda sädeskornen föll ned på ett täcke. Agnarna ska brännas, säger Döparen. Tredje söndagen i advent heter på latin *Gaudete*, ”Gläd er!” Johannes stränga predikan vill tjäna vår glädje, stå i livets tjänst. Livsglädjen är Guds gåva (Ords 5:18 f, Pred 9:9, Syr 26:1 ff och 13). Gud dömer bara de falska glädjeämnena (Ords 2:14, Ps 13:5, 35:26). En djup glädje är det att göra en annan människa gott (Jes 58:8-12). ”Det är saligare att ge än att få”, har Jesus sagt (Apg 20:35). Det kan gälla mat och kläder, som Döparen talar om, men också att ge gåvor som uppskattning, beröm, tilltro, uppmuntran, tröst, råd, ett leende, ja allt som gör vägen lättare att gå. Den allra mest ogrumlade glädjen är vetskapen om att du får lita på Guds nåd och barmhärtighet, vad än livet medför av glädje, sorg – och oplanerade utmaningar!

MÅNDAGEN TREDJE VECKAN I ADVENT

Första läsningen: **4 Mos 24:2-7, 15-17a** (*En stjärna träder fram i Jakob*)

Gud uppenbarade sin Sons ankomst till världen även för avgudadyrkare. De vise männen från Österland fick se ledstjärnan. En annan vis man – profeten Bileam på 1300-talet f. Kr. – såg en stjärna och förstod att den syftade på en härskares födelse i *Jakob* (dvs. Israel) långt i framtiden. En avgrund, inte bara i tid utan även i moral, skiljer dessa två händelser från varandra. Hebreerna gick från Egypten hem till det utlovade landet. De ville passera (inte erövra) kungariket Moab, men möttes där av misstänksamhet. Kung Balak försökte få den ansedde Bileam att förbanna Gudsfolket och erbjöd honom pengar. Bileam lät sig köpas, som så många falska profeter genom historien – de som förkunnar vad makteliten vill höra. Hans åsinna vägrar bära honom till Gudsfolket, även när han misshandlar henne. Hon känner *sin herres krubba*, som Jesaja säger (Jes 1:3). När Bileam ska förbanna folket kommer det ofrivilliga välsignelser ur hans mun. Kung Balak är rasande, men kan inget göra. Den komiska berättelsen finns i 4 Moseboken, kap. 22-24.

De vise männen på Jesu tid kom fram till Jerusalem (Matt 2:1 f). Utan tvivel utlovade den listige kung Herodes dem ”ersättning” om de kunde leda honom till den nyfödde Messiaskandidaten. I stallet i Betlehem låg barnet lugnt bland oxen och åsna, som profeterna förutsagt (Mik 5:2 f; Jes 1:3). De vise männen handlade inte som Bileam: de kom med gåvor. De smög sedan bort och hindrade så kungens rävspel. Israels sanne härskare – symboliserad av stjärnan på himlen – är **Guds Son** (jfr Upp 22:16). Den girige Bileam och Österlandets generösa intellektuella fick klarhet, var och en på sitt sätt. När vi sätter stjärnan över krubban eller julgranen kan vi be Gud om samma gåva.

Evangelium: **Matt 21:23-27** (*Varifrån kom Johannes dop?*)

Herdarna och annat fattigfolk på Jesu tid, de som bara hade Gud att hoppas på, trodde gärna på Johannes Döparens ord om Jesus (Joh 1:29-34). Makthavarna i Jerusalem, dessa som hade sitt på det torra, ogillade Döparens samhällskritik. De pressade honom med svåra frågor, liksom de pressar Jesus i templet att legitimera sin auktoritet (Joh 1:19-28). Jesus svarar genom att be dem säga klart och öppet hur de ser på Johannes. De vågar inte uttala sig. Men hade de trott Jesus, om han hade sagt rakt ut vem han var? Säkert inte. Jesus vill säga att om de hade lyssnat till Johannes, då hade de också förstått vem han, Jesus, är. Det går inte att avgöra Jesu identitet bara från utsidan. Den som *inte vill tro* låter sig inte övertygas om Jesus ger ”bevis”. Gud kommer inte till oss med tvingande bevis (vi begriper honom ändå inte). Han vill smälta våra iskalla hjärtan. Därför fick vi barnet i Betlehem.

Oxen känner sin husbonde och åsnan sin herres krubba, men Israel känner inte sin herre, mitt folk har inget förstånd (Jes 1:3).

TISDAGEN TREDJE VECKAN I ADVENT

Första läsningen: **Sef 3:1-2, 9-13** (*Frälsning åt alla fattiga*)

Sefanja var en av profeterna på 600-talet f. Kr. som klart insåg att nordriket Israels fall (år 722/721 f. Kr.) också kunde drabba Juda, där Jerusalem låg. Det lilla riket var splittrat och demoraliserat. De fattiga utnyttjades skamlöst av folkets ”herdar”. De flesta levde som om Gud inte fanns. Något förfärligt kommer att hända, men det leder inte till Gudsfolkets undergång utan till en rening som även ska komma alla andra folk till godo (v. 9). *En arm och ödmjuk skara* ska överleva. De ska *beta och vila tryggt* (v. 12-13). Jesus tänker på dem i sina saligprisningar (Matt 5:3-12/ Luk 6:20-23). Människor i utanförskap – som herdarna vid Betlehem – ska få höra änglasång.

Evangelium: **Matt 21:28-32** (*Johannes kom och syndarna trodde på honom*)

En gång skamstämplad, alltid skamstämplad. Den unge mannen som sparkas från sitt jobb för att man sett honom porrsurfa på arbetstid får svårt att hitta nytt jobb. Den ensamstående mamman som fick ekonomin att gå runt genom små ”tjänster” som hon nu skäms för kan flytta bort, men ryktet flyttar med. Anständigt folk ser till att det förflutna inte glöms – även när syndaren börjar ett nytt liv. Många människor längtar efter en ny chans – att få lov att se på sig själva som den där oskyldiga varelsen de skapades till att vara. En nunna i Paris som arbetade för att stödja prostituerade kvinnor hälsade dem en dag med orden: ”Hej alla mina rena små duvor”. Det gjorde intryck djupt i hjärtat. Det hade de aldrig väntat sig.

Prostituerade och tullindrivare var de mest föraktade i Gudsfolket. Evangelisten Lukas berättar att **alla** syndare *sökte sig till Jesus för att höra honom* (Luk 15:1). De omvände sig redan då Döparen predikade om Guds ankomst. Liknelsen om de två bröderna riktar sig till alla som *tvivlar för litet på sin egen rättfärdighet*. De religiösa ledarna var högt aktade. De tyckte inte de behövde vare sig Johannes eller Jesus. Jesu dom drabbar dem hårt. Jesus vill inte utesluta sådana arroganta herdar ur himlen, men de kommer dit *senare* än syndarna som trodde på hans ord. Denna försening påminner om vad kyrkan lär ut om *skärselden*: de vars själar måste renas innan de kan komma till himlen är som guld som rensas från slagg i en ugn. De frälsas ”men som ur eld” (1 Kor 3:15; 1 Pet 1:7).

Jesu ord om hororna är skandalösa för de flesta öron. Antikens avskrivare darrade ibland på handen: i många gamla bibelhandskrifter råkar de förväxla de två bröderna, i ett fall så att hela meningen blir klart fel. Ja, här chockas läsarna i alla tider. Förlorade söner och döttrar (jfr Luk 15:11-32) är inte förlorade i Guds ögon. Vi får vänja oss vid det.

”Se, vilken frossare och drinkare, en vän till tullindrivare och syndare” (Matt 11:19).

ONSDAGEN TREDJE VECKAN I ADVENT

Första läsningen: **Jes 45:6b-8, 18, 21b-25** (*Dryp, ni himlar därovan*)

Hela tre gånger upprepas i dagens läsning att Gud är den ende guden. Under judarnas påtvingade exil i Babylon på 500-talet f.Kr. har dessa ord varit en källa till hopp: vår Gud är inte svag eller "besegrad" bara för att babylonierna med deras avgudar har förstört hans tempel och rövat bort oss till deras land. *Bara vår Gud finns*. Därför kommer allt att bli bra. Vi ska återvända hem med jubel. Så blev det också.

Gud står som Skapare bakom allt, gott som ont (v.7). Det betyder inte att vi kan säga att Gud är "orsaken" till det onda som sker (vad som orsakar vad i denna värld överträffar för det mesta vårt förstånd). Men **allt** är i hans hand, som tur är. "Rättfärdighet" ska flöda ned (v. 8): för oss kristna är denna gåva *en person*. Vi sjunger i en gammal hymn: Regna, ni himlar, från ovan, och må **den Rättfärdige** drypa ner från molnen (Rorate, cæli desuper, et nubes pluant justum, *Cecilia* 222 och 223). *För mig skall alla böja knä*, säger Herrens röst (v. 23). Rösten blev ett spädbarns skrik i Betlehem. *Alla knän skall böjas för Jesu namn, i himlen, på jorden och under jorden*, säger Paulus (Fil 2:10). Det gör vi snart inför krubban. Det vill säga: inför honom som krubban avbildar.

Evangelium: **Luk 7:19-23** (*Berätta för Johannes vad ni har sett och hört*)

Den förnyelserörelse som började med Johannes döparens botpredikan vid Jordanfloden drabbades av en rejäl kris när han plötsligt sattes i fängelse av Herodes Antipas. Föreställningen att han kunde vara den Elia som skulle återkomma och ställa allt tillrätta innan Messias ankomst (Mal 4:5-6), och att Jesus är denne Messias, blev allt svårare att upprätthålla. Vad är det för en "Elia" som spärras in? Kunde Gud inte hindra det? Och var är *elden*, den starka domen som Johannes lovade att Messias skulle komma med (Luk 3:17)? Döparens fångvaktare har utan tvivel hånat den helige mannen nere i fängelsehålans mörker: "Din Jesus roar sig i sällskap med syndare, drinkare och lösaktiga kvinnor! Han kan inte stoppa oss från att kapa ditt huvud! Du har misslyckats totalt. Vad säger du nu?"

Johannes skickar iväg sina lärjungar till Jesus – kanske ville han att de skulle ansluta sig till Jesus genom att själva lära känna honom närmare. Kanske tvivlade han och ville veta vad som pågick. Jesus är oerhört framgångsrik som läkare. Så uppfyller han Jesajas profetior (Jes 35:5-6). Men han är annorlunda än Johannes trodde. Den stora domen väntar han med, och Johannes befrias inte. *Salig är den som inte kommer på fall för min skull*, säger Jesus (v. 23). Jesus var inte som man förväntade sig. Han kom för att bära våra sjukdomar, plågor och straff (Jes 53:4). Johannes får dela hans öde i förväg. Johannes behövde en stark tro för att klara det. Gud har nog gett honom det.

Dina fiender hånar mig, Herre, de hånar din smorde var han går fram (Ps 89:52).

TORSDAGEN TREDJE VECKAN I ADVENT

Första läsningen: **Jes 54:1-10** (*Såsom en övergiven kvinna kallades du av Herren*)

Gud står fast vid sina löften, också när gudsfolket behandlar honom som en otrogen kvinna sin man. Jesaja ser denna kvinna som *ofruktbar*, vilket vill säga att folkets gärningar inte ledde till något gott – det var en vingård utan goda druvor (Jes 5:7; Matt 21:33-43). Aposteln Jakob säger att synd ”föder död” (Jak 1:15). När Gud tar bort sin skyddande hand, då blir folket som en förskjuten kvinna och faller i främmande makters hand (”din ungdoms skam” i v. 4 motsvarar slaveriet i Egypten på 1400-talet f.Kr. och ”änketiden” exilen i Babylon på 500-talet). Guds kärlek till oss är större än våra synder: han kallar tillbaka sin kvinna som han ser övergiven och olycklig (v. 6). Hon är hans ungdoms kärlek (v.6). Han kan bara älska henne *evigt trofast* (v. 8). Ordet ”din” upprepas ömt (din man, din befriare, din Gud). Det hebreiska uttrycket för barmhärtighet kommer från ett ord som betyder *livmoder*. Guds förlåtelse omger oss moderligt på alla sidor och blir fysisk verklighet i Marias sköte (Ps 139: 5, 13-16; 131:2). Hon bär denna dyrbara skatt under sitt hjärta.

När Maria red mot Betlehem på djuret som leddes av Josef tänkte hon kanske på den ”vanära” (Matt 1:19) som hotade henne i Nasaret när det visade sig att hon var gravid utan Josefs medverkan. Ett tag ville han skilja sig från henne! Långt från snacket i byn kunde hon nu dra en lättnadens suck. Guds ord hos Jesaja tröstade henne, som de tröstar oss när vi utsätts för hån och mobbning: *Var inte rädd, du skall inte behöva skämmas, blygs inte, du skall inte förödmjukas. Ty din man är han som har skapat dig, han vars namn är Herren Sebaot, din befriare är Israels Helige, han som kallas hela jordens Gud* (v. 54-55).

Evangelium: **Luk 7:24-30** (*Budbäraren som bereder vägen för Herren*)

Johannes vill från sitt fängelse ha klart besked om Jesus är Messias, eller också vill han att hans egna lärjungar ska inse att han är det. Detta står i versen precis innan denna läsning (Luk 7:18-23). Jesu gärningar uppfyller Jesajas profetior (Jes 35:5-6). Svaret är alltså ett uppenbart JA. Men vem är då Johannes? Jesu svar är: han är den ”Elia” som skulle bereda vägen för Herren enligt profeten Malaki (Mal 4:5-6 = 3:23-24 i vissa Biblar). Men han hamnade ju i fängelse? ”Vad har ni väntat er?” svarar Jesus, ”en kopia på Herodes?” De fina kläderna är en humoristisk kontrast till Döparens och Elias hårmantel med lädergördel (Mark 1:6; 2 Kung 1:8; Sak 13:4). Johannes storhet beror inte på jordiska resultat. Det gäller också för dem som följer Jesus, men de uppnår långt mer än vad Johannes kunde ge, nämligen själva Gudsriket (Luk 12:32; Matt 5:3-12).

Vad inget öga sett och inget öra hört har Gud berett åt dem som älskar honom (jfr 1 Kor 2:9).

FREDAGEN 17 DECEMBER

Första läsningen: **1 Mos 49:2, 8-10** (*Spiran skall inte vika från Juda*)

Den döende patriarken Jakobs (= Israels) bedömning av sina tolv söner uppfattades som en förutsägelse av deras öde, dvs. de stammars öde som de blev förfäder till. Vi hör här om Juda. Hans stam överlevde alla historiens krig och plågor. Från och med ca 500-talet f. Kr. kallas Gudsfolket för ”judarna” i Gamla testamentet. Judas spira (härskarstav) ska förbli i hans ägo, heter det i v. 10. Den hebreiska grundtexten är oklar (skadad). Antingen menas att denna stav ska förbli Judas ”tills **han** kommer till Silo” eller ”tills **han** kommer som den tillhör” eller – som Bibel 2000 föreslår: att **han** en gång ska ”motta tribut”. Vem är ”han”? Menas David, Israels förste kung, som var av Juda stam? Från helgedomen i Silo, där profeten Samuel hade växt upp och hört Guds röst som barn (1 Sam kap. 3), hämtade David förbundsarken med tio Guds bud till Jerusalem (2 Sam kap. 6). Hes 21:27 ger tolkningshjälp: med liknande ord som i dagens läsning pekas där på *en kommande frälsare*. Eftersom Davids dynasti gick under med Jerusalems nederlag mot babylonierna år 587/586 f. Kr. måste löftet till Juda (och till David i 2 Sam 7:16) om ett evigt kungavälde förstås andligt. **Jungfru Maria** vet att hennes son ska få detta välde (Luk 1:32f; jfr Upp 5:5; 12:5). Profetian avsåg **Jesus**.

Evangelium: **Matt 1:1-17** (*Jesu Kristi, Davids sons, släkttavla*)

Hoppet om Messias, ”Davids son”, var brinnande i dåtiden. Som varje from judisk flicka drömde Maria nog om att föda Messias – men till skillnad från andra hade hon ängels ord till både henne (Luk 1:32 f) och Josef (Matt 1:20-21) att lita på. Josefs släkttavla kände hon till och kanske även de sifferspekulationer (3 gånger 14 generationer) som Matteus här ger oss. De hebreiska bokstäverna i kung Davids namn (tre konsonanter, motsvarande våra d-w-d) gav i dåtidens tänkande talvärdet 14 (d=4, w=6, alltså 4+6+4=14). Matteus poäng med siffrorna är att Jesus är en ”ny David”. Josef kan ha talat med Maria om sådant på vägen mot Betlehem, som ju var Davids stad och platsen för den kommande Messias (Mik 5:2). Namnen i släkttavlan förbryllar. Det handlar mest om sex, våld och politik. De flesta har något skandalöst över sig: incest (*Tamar*, 1 Mos kap. 38), prostitution (*Rachav*, Jos kap. 2), äktenskapsbrott (*Urias hustru*, 2 Sam kap. 11-12) eller olagligt giftermål enligt Moses lag (*Rut*, se Ruts bok 1:4; jfr 5 Mos 23:3; Esr kap. 9-10; Neh 13:1 ff.). För övrigt var det våldet som gällde. Maria står som en kontrast till dem – havande genom Guds egen Ande, en boning åt Gud som tälthelgedomen i öknen (2 Mos 40:38). Jesus lät sig födas av en helig moder men i ett syndigt släkte. Han kom inte för de perfektas skull – en tröst för oss.

Jag har inte kommit för att kalla rättfärdiga till omvändelse utan syndare (Luk 5:32).

LÖRDAGEN 18 DECEMBER

Första läsningen: **Jer 23:5-8** (*Jag skall låta en rättfärdig avkomling uppstå åt David*)

Guds profeter ville inget hellre än att ge stöd åt kungarna av Davids ätt i Jerusalem. Gud själv hade ju lovat David att hans dynasti skulle vara för evigt (2 Sam 7:16). Men det var en otacksam uppgift när dessa kungar började följa avgudar och förtrycka de fattiga. Profeten Jeremia fick uppleva Davids siste ättling på tronen i Jerusalem, svag och helt i händerna på den babyloniska stormakten, som gjorde slut på hans rike år 587/586 f.Kr. Denne kungs namn, Sidkia, betyder *Herren är min rättfärdighet*. Levde han upp till sitt namn? Icke! Det var bara att hoppas på en ny kung, som istället för att bara *heta* ”rättfärdig” verkligen *var* det (därför upprepar Jeremia provokativt temat ”rättfärdighet” flera gånger). I *Jesajas* bok – som Jeremia måste ha känt till - märker vi en förväntan om att Davids hus (dynasti) ska huggas ned till roten så att Gud kan låta en helt ny, messiansk, era ta sin början: *En gren skall växa ur Jishajs avhuggna stam, ett skott skall skjuta upp ur hans rot ... Rättvist dömer han de svaga* (Jes 11:1,4). Gud kommer att befria de bortförda judarna ur Babylon, säger Jeremia. Det skedde också. Men folkets återkomst till Jerusalem var inte ett självändamål. Det var en kraftsamling inför den allra största uppgiften som Gud hade i beredskap åt sitt folk: **Att ta emot Messias och föra honom som ett ljus ut till alla folk på jorden.** Det gör nu den världsvida (= katolska) kyrkan.

Evangelium: **Matt 1:18-24** (*Jesus är född av Maria som är trolovad med Josef*)

I Matteus version av Jesu födelse är det Josef som tänker, känner, handlar. Han får en chock. Maria och han har ännu inte börjat bo tillsammans och då *visade det sig att hon var havande genom helig ande* (v. 18). Hur visade det sig? För vem? Hur reagerade omgivningen? Det var bäddat för misstänksamhet, starka känslor, vrede, plågsamma förhör, anklagelser. Enligt Moses lag kunde Maria i värsta fall stenas för otrohet mot sin trolovade (5 Mos 22:23-24). Josef, den rättfärdige, vill hennes bästa, oavsett vad hon gjort. Så tänker han upphäva trolovningen i tysthet, så att hon inte skulle dömas så hårt. Josef visar vad **sann rättfärdighet** är: inte att *få rätt* genom lagens krav utan att visa *mildhet, godhet, osjälviskhet*. I drömmen förklarar Gud hur det är. Då tar Josef nästa stora modiga steg: oavsett vad andra må tänka tar han Maria till sig. Han tror på Maria och på Jesajas profetia om *Jungfrun som skall bli havande och föda Gud-med-oss* (Immanuel). Barnet får namnet Jesus (= Gud räddar) vilket är sak samma som Immanuel. Att **Gud är med sitt folk** är temat i början och i slutet av Matteus evangelium (Matt 28:20). Josef är en motbild till kung Ahas som inte trodde budskapet (Jes 7:10-14). Den rättfärdige Josef påminner om Abraham.

Han gav Gud äran och var förvissad om att det Gud har lovat kan han också infria. Därför räknades han som rättfärdig (Rom 4:20-22).
